

Sygn. akt I CSK 717/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Józef Frąckowiak

w sprawie z powództwa [...] Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko B.P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 września 2019 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 18 stycznia 2018 r., sygn. akt I AGa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

[...] Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. wniósł o zasądzenie od T. sp. z o.o. w R. kwoty 1 068 290,95 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem odpowiedzialności pozwanego do wartości nieruchomości położonej w T.. Sąd Okręgowy w R. postanowieniem z dnia 26 lutego 2015 r. wezwał B.P. do udziału w sprawie w charakterze pozwanego.

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 2 czerwca 2015 r. zasądził od pozwanych *in solidum* na rzecz powoda kwotę 1 061 295,29 zł oraz odsetki ustawowe od kwoty 26 294,47 zł od dnia 14 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem ograniczenia odpowiedzialność T. sp. z o. o. w R. do wartości rzeczowej nieruchomości, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanych *in solidum* na rzecz powoda kwotę 60 632 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Ustalił, że w dniu 5 września 2008 r. Bank1 w Ż. (bank inicjujący) zawarł z Bank2 S.A. w W. (bankiem uczestniczącym) umowę konsorcjum bankowego dotyczącą udzielenia B.P. kredytu rewolwingowego w rachunku kredytowym. W dniu 5 września 2008 r. Banki te zawarły z B.P. umowę o kredyt rewolwingowy w maksymalnej kwocie 8 400 000 zł. Bank1 w Ż. przeznaczył na ten kredyt kwotę 840 000 zł, a Bank2 S.A. kwotę 7 560 000 zł. Kredyt został udzielony na okres od dnia 5 września 2008 r. do dnia 31 sierpnia 2011 r. Jako zabezpieczenie kredytu zostały ustanowione hipoteki kaucyjne łączne m.in. na nieruchomości gruntowej w T. stanowiącej własność T. sp. z o. o. w R. do kwoty 1 800 000 zł na rzecz Banku1 w Ż. oraz do kwoty najwyższej 16 200 000 zł na rzecz Banku2 S.A. Oddział Regionalny w R.. Umowa była trzykrotnie zmieniona w dniu 5 września 2008 r. W dniu 28 sierpnia 2012 r. Bank1 w Ż. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, w którym stwierdził, że na podstawie umowy o kredyt rewolwingowy przysługuje mu od B.P. wierzytelność w kwocie 862 109,50 zł. Sąd Rejonowy w R. postanowieniem z dnia 14 września 2012 r. nadał temu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności i ustalił górną granicę odpowiedzialności dłużnika na kwotę 1 551 900 zł. Na podstawie tego tytułu była prowadzona egzekucja. W dniu 30 grudnia 2013 r. [...] Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w W. zawarł z Bankiem1 w Ż. umowę cesji wierzytelności, na mocy której Bank sprzedał

powodowi wierzytelność posiadaną w stosunku do B.P.. Powód dnia 7 marca 2014 r. zawiadomił pozwanych o zawarciu umowy cesji i wezwał ich do spłaty zadłużenia. Do czasu wystąpienia z pozwem wierzytelność będąca przedmiotem cesji nie została zaspokojona.

Sąd Okręgowy uznał, że podstawą faktyczną odpowiedzialności pierwszego pozwanego (dłużnika rzeczowego) jest hipoteka kaucyjna na nieruchomości, której jest on właścicielem, oraz przyjął, iż odpowiedzialność drugiego pozwanego wynika ze stosunku obligacyjnego, który stał się podstawą zaciągnięcia długu. Wskazał, że dłużnicy odpowiadają wobec wierzyciela *in solidum* z różnych podstaw prawnych. Podkreślił, że bankowe tytuły egzekucyjne oraz wyciągi z rejestru funduszy sekurytyzacyjnych są traktowane jako dokumenty prywatne (art. 245 k.p.c.). Wskazał, że Sąd dopuścił na rozprawie dowód z bankowego tytułu egzekucyjnego i postanowienia o nadaniu mu klauzuli wykonalności przyjmując, iż przedłożenie wymienionych dowodów na tym etapie postępowania nie spowodowało jego przewleczenia. Wyjaśnił, że zarzuty przedawnienia odsetek i kwoty kapitału nie zasługiwały na uwzględnienie, bowiem bieg terminu przedawnienia przerwało wniesienie wniosku o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Nie znalazł też podstaw do uwzględnienia zarzutów co do nieważności umowy o kredyt rewalwingowy (art. 58 k.c.).

Pozwani wnieśli apelacje od wyroku Sądu Okręgowego, przy czym apelacja T. sp. z o.o. w R. została odrzucona prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w R. z dnia 2 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 18 stycznia 2018 r. oddalił apelację B.P. oraz zasądził od niego na rzecz powoda kwotę 5 400 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny dodatkowo dopuścił dowody z dokumentów znajdujących w aktach sprawy egzekucyjnej komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym R.. Nie podzielił zarzutu naruszenia art. 194 § 3 k.p.c. przez wydanie przez Sąd Okręgowy postanowienia wzywającego skarżącego do udziału w sprawie w charakterze pozwanego. Za wystarczające uznał tu stwierdzenie, że powodowi

przysługiwało roszczenie pieniężne względem obu pozwanych oparte na tożsamym zdarzeniu prawnym w postaci zawarcia umowy kredytu bankowego zabezpieczonego hipoteką, która to wierzytelność została następnie zbyta na rzecz powoda. Przyjął, że pozbawiony podstaw okazał się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., gdyż w tym zakresie kluczowe znaczenie miało uzupełnienie postępowania dowodowego. Nie uznał też skuteczności zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., nawet jeżeli uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawierało pewne luki. Przyjął, że zdezaktualizowały się zarzuty dotyczące art. 210 § 3, art. 235, art. 236 i art. 224 § 1 k.p.c., ponieważ w wystarczającym stopniu uwzględnił wnioski dowodowe skarżącego. Nie podzielił zarzutu naruszenia art. 217 § 2 k.p.c. Wyraził zapatrywanie, że nie było przesłanek do stwierdzenia nieważności umowy o kredyt (art. 58 k.c.). Zauważył, że bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 65 k.c. w następstwie dokonania nieprawidłowej wykładni umowy o kredyt. Przyjął, że nieaktualny jest zarzut naruszenia art. 123 § 1 k.c. Podniósł, że bieg przedawnienia roszczenia zarówno odnośnie kapitału, jak i odsetek, biegnie na nowo od dnia zawarcia przez powoda z kredytodawcami porozumienia do umowy kredytu rewolwingowego. Skonstatował, że skoro powództwo w niniejszej sprawie zostało wytoczone w dniu 14 kwietnia 2014 r., zarówno roszczenie o świadczenie główne, jak i odsetki nie uległo przedawnieniu wobec braku upływu terminów z art. 118 k.c. Podkreślił, że bieg terminu przedawnienia został poza tym ponownie przerwany przez wniesienie przez bank wniosku o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), co nastąpiło w okresie krótszym niż trzyletni przed datą złożenia w dniu 30 stycznia 2015 r. przez powoda wniosku o wezwanie skarżącego do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego, które przerwało bieg terminu przedawnienia roszczenia banku. Uznał, że skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności odnoszą się także do cesjonariusza, nabywa on bowiem wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy, także pod względem „stanu” jej przedawnienia. Nie podzielił w tym zakresie stanowiska, że w razie cesji wierzytelności przerwa biegu przedawnienia wywołana złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji na podstawie takiego dokumentu zachowa swój skutek wyłącznie wobec tych cesjonariuszy, którzy sami mogliby posłużyć się bankowym tytułem egzekucyjnym,

a w pozostałych sytuacjach przerwę biegu przedawnienia uznaje się za niebyłą, zatem bieg terminu przedawnienia w stosunku do nabywcy wierzytelności określa się na zasadach ogólnych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2017 r., III CZP 17/17).

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 123 § 1 pkt 1 k.c., samodzielnie i w związku z art. 194 § 3 k.p.c., oraz przepisów postępowania, mianowicie art. 194 § 3 i art. 379 pkt 5 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 odnosi się do stanowiska Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym cesjonariusz niebędący bankiem wstępuje w tę samą sytuację, w której znajdował się cedent będący bankiem. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podkreślił, że zdaje sobie sprawę z faktu, że aktualna linia orzecznicza Sądu Najwyższego jest odmienna i powołał się na postanowienie z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16 oraz uchwałę z dnia 9 czerwca 2017 r., III CZP 17/17, jednakże stwierdził, że nie podziela wyrażonego tam poglądu. Zgodnie z art. 390 § 2 k.p.c., uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie. W innych sprawach nie jest natomiast wiążąca, wyrażone w niej poglądy nie są zatem skuteczne *ratione imperio*, ale *imperio rationis*. Sąd Apelacyjny musiał jednak wskazać na istotne przyczyny, dla których nie podzielił stanowiska Sądu Najwyższego, czego nie uczynił. Musiał też wziąć pod uwagę, że w rozważanej kwestii stanowisko Sądu Najwyższego jest jednolite. Sąd Najwyższy przyjął w uchwale z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16 (OSNC 2017, nr 5, poz. 55), że nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.). Następnie Sąd Najwyższy stwierdził w uchwale z dnia 9 czerwca 2017 r., III CZP 17/17 (OSNC 2018, nr 3, poz. 25), że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu

nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem wobec cesjonariusza niebędącego bankiem. W postanowieniu z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16 (niepubl.) Sąd Najwyższy podkreślił, dzieląc argumenty podniesione w uchwale z dnia 29 czerwca 2016 r., że w dniu 27 listopada 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1854), która została uchwalona w następstwie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r., P 45/12 (OTK-A 2015, nr 4, poz. 46). Trybunał w tym wyroku orzekł niezgodność z Konstytucją art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2187 ze zm.; dalej: „pr. bank.”), określając, datę utraty ich mocy obowiązującej w dniu 1 sierpnia 2016 r. Jak wiadomo art. 96 ust. 1 pr. bank. upoważniał banki do wystawiania na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych tytułów egzekucyjnych. Z kolei art. 97 ust. 1 pr. bank. stanowił, że bankowy tytuł egzekucyjny może być podstawą egzekucji prowadzonej według kodeksu postępowania cywilnego po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności. Unormowania te ocenił Trybunał Konstytucyjny, jako niezgodne z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji). Podniósł, że kwestionując zgodność z porządkiem konstytucyjnym tych przepisów mających podstawowe znaczenie dla instytucji bankowego tytułu egzekucyjnego w istocie eliminuje całą tę instytucję. Powołana nowela pozbawiła banki rozważanego przywileju, uchylając nie tylko art. 96-98 pr. bank., lecz także art. 786² k.p.c. (por. art. 11 powołanej noweli). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie w pełni podziela stanowisko wyrażone w przytoczonych uchwałach i postanowieniu.

Oczywiście trafny jest również zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 194 § 3 k.p.c., w którym zarzucono Sądowi Apelacyjnemu błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tych przepisów, polegające na uznaniu, iż w wypadku wezwania do udziału w sprawie w charakterze pozwanego, decydujący dla ustalenia przerwania biegu terminu przedawnienia jest dzień wniesienia powództwa przeciwko pierwotnemu pozwanemu. W skardze kasacyjnej trafnie w związku z tym wskazano, że według stanowiska doktryny czynnością

przerywającą bieg terminu przedawnienia jest wniosek o dopozwanie albo postanowienie sądu o wezwaniu do udziału w sprawie w charakterze pozwanego.

Nie jest natomiast trafny zarzut naruszenia art. 194 § 3 k.p.c. przez jego bezpodstawne zastosowanie. Zastosowanie tego przepisu wymaga stwierdzenia, że powództwo o to samo roszczenie może być wytoczone przeciwko innym jeszcze osobom. W doktrynie rzeczywiście przeważa stanowisko, że pojęcie „to samo roszczenie” oznacza jego niezmiennosć co do samego żądania i tożsamość jego podstawy faktycznej w stosunku do roszczenia dochodzonego w pozwie przeciwko pierwotnemu pozwanemu. W nawiązaniu do sformułowania w przepisach art. 72 k.p.c., w których jest mowa o roszczeniach jednego rodzaju opartych na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej. Otóż roszczenia kierowane przez wierzyciela do dłużnika rzeczowego i dłużnika osobistego są to te same roszczenia oparte na jednakowej podstawie faktycznej, ale na różnych podstawach prawnych.

Zarzut art. 379 pkt 5 k.p.c. sprowadza się do uniemożliwienia pozwanemu obrony, co ma przejawiać się w fakcie, że w dniu wyrokowania w sądzie pojawił się nowy pełnomocnik, który chciał złożyć pełnomocnictwo oraz zaprezentować swoje stanowisko w sprawie, jednakże rozprawa nie rozpoczęła się o wyznaczonej godzinie, zamiast niej były rozstrzygane inne sprawy z wokandy, pełnomocnik wielokrotnie interweniował w sekretariacie sądu, gdzie poinformowano go, że nie wiadomo, czy wyrok zostanie wydany, po kilku godzinach oczekiwania pełnomocnik pozwanego w końcu zrezygnował, zaś później dowiedział się, że doszło do ogłoszenia wyroku w tej sprawie tego samego dnia. Zarzut ten jest nietrafny, bowiem pełnomocnik pozwanego był obecny na rozprawie dnia 11 stycznia 2018 r., a dnia 18 stycznia 2018 r. wniósł o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku, zaś nowy pełnomocnik zapewne nie był obecny w czasie ogłoszenia wyroku, ale oczywiście nie mógłby wtedy „zaprezentować swojego stanowiska w sprawie”.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

as]

jw

